

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— „
četrt leta . . . . . 2-50 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Jezik za zobmi pa usta zaprta! . . .

Krasen naslov! Ravno ob 50 letnici dičnega glasila našega učiteljstva, pa take besede . . .

Pred mano leži 2. letošnja številka klerikalne „Gorice“. Na tretji strani zagledam članek „Liberalnemu učiteljstvu“, ki ga podajam tu dobesedno: Glasi se:

„Z dežele nam prihajajo glasovi, da najhujši zabavljači proti našim poslancem so liberalni učitelji, ki ljudstvo dražijo, je hujskajo in zavajajo na kriva pota ter mu tudi tolmadžijo razne dogodke v deželi po svoje. Tem hujskačem rečemo v resnem trenutku: Jezik za zobmi pa usta zaprta, ali pa resnico govorite! Obrekovanj ne trpimo več! Ura je skoro prišla, da bomo začeli obračunati s temi prosvitljenimi liberalnimi lutri. Aut-aut! Ozrite se malo okoli sebe! Li ne veste, da so zastopniki ljudstva oni, ki vam kruh režajo? Ko bomo začeli pometati, potem ne bo pomagalo vse cviljenje nič! Govorili smo!“

Uboge učiteljske pare! Krščanski demagogi ob Adriji maše učiteljstvu usta. Res, lep znak političnega šarlatantstva v naši lepi deželi!

Zdaj, ko so z nečuvnim terorizmom, z denarjem, s pomočjo prižnice in izpovednice zmagali pri volitvah bi radi zatrli slehrno sled odpora proti svoji stranki. Stranka, poudarjač vedno svoja krščanska načela, v zvezi z najhujšimi sovragi slovenstva, pa tudi vere, stranka, ki hoče imeti ime slovenske stranke, pa protežira po svojih članih deželnega odbora vse laške privandrovee iz kraljestva, stranka, demokratska do mozga, a komandirana despotsko po enem Kristovem namestniku, ki se tako trese pohlepja po mamónu, taka stranka bo pravila učiteljem trpinom, naj drže jezik za zobmi!

Nehote se je piscu omenjenih vrstie zaletelo. Piše, naj govorimo resnico. To bomo že storili, samo vam ne bo to všeč, ker ne poznate te hčerke božje ter smatrate laž za

resnico, ker cenite le hinavstvo, svetohlinstvo! Ko bi hotel kdo dregniti v gnezda vaših prvoboriteljev in pristašev, to bi bil smrad. Toda napredno učiteljstvo je vzvišeno nad tako moralno, ki se je poslužujejo naši psevdokristovi namestniki in njih verni oprodje, ostanki drugih strank. Plašč krščanske prizanesljivosti in pozabljenosti naj zakrije te korifeje!

Saj je ravno vaša gonja ljudstvo demoralizovala, da meni Bogu dopadljivo delo napraviti, če denuncira napredne elemente, če hodi pridno v cerkev ter tam na videx hoče od pobožnosti skopneti. Doma pa so najslabši očetje, so najslabše matere so ljudje, podvrženi vsem slabostim!

To vidim sam v svojem kraju. Najfanatičnejši klerikalci so bili ali pa so še moralne propalice, zapraviljivci ali pa duševne reve, ki se ne morejo otresti gotovih predsodkov do omike. Otroci teh so v veronauku najslabši, z osmimi in več leti še križa ne znajo narediti. To je katoliško. Seveda napredne sosede tožiti, napredne ljudi ovajati, jim škodovati, kjer in kolikor mogoče, pri tem pa hinavsko zavijati oči proti nebu, to so vaši vzori. Zdaj, ko imate v deželni zboru večino, menite, da ste v svojem elementu. Toda varate se. Tudi vas bo strla moč prosvete. Zmagali ste, a s slabim orožjem. Denar, obrekovanje, vohunstvo, prilozovanje, to so orožja modernih katoličanov. Sramota, stopite v boj le z uma svetlim mečem, z resnico, ne z lažjo, z omiko, ne z poneumnemanjem, pa bomo videli uspehe. Zato nas vaše kričanje ne spravi iz ravnotežja. Delali bomo za narod, poučevali ga in mu razkrinkovali njegove zajedavce.

Vem, da boste izvajali konsekvence, toda nič ne de. Neznajčajši pojdejo tudi za vami ter bodo prodali dušo in prepričanje, a upanje je, da teh ne bo mnogo.

Kdor je res napreden, kdor se resno trudi v šoli in izven nje, ta bo sicer trpel, a osamljen ne bo. Tolažila ga bo tudi zavest, da je pomagal ljudstvu ter ga obvaroval pred pogubnimi vplivi modernih inkvizitorjev.

Letos praznuješ, dično naše glasilo, 50 letnico. Tem potom ti kličem imenom

mladih in najmlajših tovarišev in tovarišic kršnega Krasa ter lepe vipavske doline:

Le tako dalje do zmage! Bodočnost mora biti obsevana po solcu svobode in omike.

Vam pa, dragi mi kolegi in kolegije, kličem: Vsi na krov ter si ne pustimo ukazovati od klike političkih demagogov!

Argus.

Deželno „Slov. učiteljsko društvo v Ljubljani“.

Kakor smo že javili, se je vršil 41. občni zbor te organizacije dne 28. decembra 1909 v „Narodnem domu“ v Ljubljani ob obilni udeležbi zastopnikov učlanjenih društev.

Predsednikov nagovor.

Predsednik Juraj Režek je govoril:
Slavni zbor!

Otvaram današnje naše 41. glavno letno zborovanje ter konstatujem glasom § 11. društvenih pravil današnje sklepčnost. V imenu društvenega odbora kar najsrčnejše pozdravljam vse cenjene gospodične tovarišice in drage tovariše, ki sta se letos zopet v tako mnogobrojnem številu zbrali in odzvali našemu vabilu. Posebno iskreno pa še pozdravljam drage nam goste, tovariše iz Štajerske in Primorske, ki so s svojo današnjo udeležbo vnovič pokazali svojo lepo kolegialnost in solidarnost z nami kranjskim učiteljstvom.

Skozi 40 let se že trudi in dela naše društvo za povzdigo in koristi našega šolstva in našega stanu. V tej dolgi dobi smo imeli mnogo bojev, mnogo nasprotnikov, a tudi dobrih prijateljev, ki pa marsikateri že počiva v hladnem grobu. Eden pa je, ki nam je skozi vso to dolgo dobo zvesto in neustrašeno stal ob strani in ki še danes z vsem ognjem svojega duha vihti svoj uma svetli meč za pravice in zahteve našega narodnega šolstva in učiteljstva — to je naš „Učit. Tovarish“, ki s prihodnjim letom praznuje že 50 letnico svojega obstanka. Redka starost v življenju slovenskega časopisja, a vesel pojav za slovensko učiteljstvo, in gotovo nas vse

danes navdaja [prav srčna želja, da bi bilo temu našemu vrlému sobojevniku usojeno še dolgo vrsto let delati za prosep in čast šole in učiteljstvu.

Gotovo torej govorim Vam vsem iz duše in od srca, ako danes ob glavnem letnem zborovanju našem najiskrenejše čestitam uredništvu in založništvu na tako lepem dosedanjem uspehu s srčno željo, da naš „Učit. Tovarish“ živi, se krepi in razširja na čast slovenskega učiteljstva!

Važen letošnji dogodek, ki se ga je naše učiteljstvo že veselilo in dostojno praznovalo, je bila 40 letnica našega državnega šolskega zakona. V marsičem so mu sicer pristigli peruti z znano novelo iz leta 1883., a še vedno je čvrst steber, na katerem krepko sloni in se razvija naše novodobno šolstvo. Zato se hvaležno spominjamo ob tem dogodku onih činiteljev, ki so nam ga dali in ohranili do današnjih dni, pred vsemi pa našega dobrega in skrbnega vladarja, ki nam ga je potrdil. Naj bi nam ga dobrohotno nebo ohranilo do najpoznejše dobe človeške starosti!

Najvažnejše vprašanje pa je bilo za nas letos gotovo naše krušno vprašanje. Pričakovali smo in se trdno nadejali, da se vsaj novim po splošni volilni pravici izvoljenim deželnim očetom omeščajo srea do trpečega učiteljstva in da vendar že enkrat prisije, če že ne celo solnce, pa vsaj dobrodejen zarek tudi čez prag kranjskega učiteljstva. Toda kruto smo se varali! „Src nimajo!“ je bil vzkljknil pred leti govornik ob onem znamenitem našem shodu, in res okamenelo srce mora imeti tisti, ki pušča ob toliki draginji stradati in gladu umirati najboljše narodove delavce — učiteljstvo. V našem „Vdovskem društvu“ je samo v zadnjih dveh letih pomrlo več tovarišev kot prej v celem desetletju, in koliko jih je še vsako leto zaradi bolehnosti na dopustu! In odkod to? Na pordelo, pomanjkanje, draginja, glad — neznosna bedala!

Polastil se nas je obup, ker od nikoder ni pomoči — tudi od vladne strani ne! — in z resignacijo čakamo prihodnjih dni.

LISTEK.

Učitelji in prijatelji.

Spomini. Napisal Jan Saje, nadučitelj v p. v Senti Jerneju.

Oprostite mi, da tudi jaz nekaj vrstic napišem ob 50 letnici jubileja „Učiteljskega Tovarisa“.

Hodil sem l. 1852. po Ljubljani s součencem Petrom Cebinom, ki je bil takrat v pripravnicah v Ljubljani. Nagovarjal me je, naj se grem za sprejem oglasit v ljubljansko pripravnico k direktorju Schlakarju. Grem k temu gospodu, pa mi poreče, da me sprejme, če mu dokažem, da sem dovršil 4. latinsko šolo. Ker pa nisem bil v 4. lat. šoli, je pa rekel, naj grem v Idrijo, tam pa vse sprejmejo in v enem letu dovršim pripravništvo.

Šel sem takoj h kanoniku Jurju Savaschniggu, ki mi je vse potrebno povedal in šel sem v Idrijo h katehetu in direktorju Karlu Legatu, ki me je takoj zapisal in sprejel.

V letu 1852/3 sem dovršil pouk in bil dekretiran jeseni v Črnomelj za drugega učitelja.

Ko pa pridem v Metliko, da se predstavim dekanu kot okr. šol. nadzorniku, mi ta pove, da bo v Črnomlju nastavljen učitelj sin Kristof, jaz pa pridem kot samostojen učitelj na Planino (Stockendorf) nad Črnomljem in Semičem.

Pisma so se križala tako dolgo, da sem službo nastopil šele 28. februarja 1854. V najemu je bila šolska soba in učiteljsko stanovanje, seve, vse v jako slabem stanju. Plače je bilo 210 glđ. in za orglanje prosta bira.

Premišljeval sem na vse načine, kako bi mogel pripomoči, da bi novo, jako potrebno šolo sezidali. Kočevarji so jako vneti za šolo in imajo radi učitelje, ker jih ti pouče, da hodijo tržiti v razne kraje, kostanj peč po Dunaju in drugod, igrat „hoch oder nieder“ itd. Res, pridobil sem župana Mauserja, Lukana Jan., Jelena in več drugih, posebno župnika Daniela Terzhka, da smo kmalu sezidali novo šolo.

Bil sem jako vesel in rad sem učil dečke in deklice vseh potrebnih nauk, pa tudi slovensko sem jih učil, ker so ti ljudje na meji in občujejo s Semičani in Črnomeljčani.

V letu 1853. je bila birma v semiški dekaniji. Dekan Skubic v Semiču je naprosil nas učitelje, da smo se v petju vadili in vsak tretji četrtek k njemu prišli pet in h kosilu, da smo zamogli o birni po vseh cerkvah orglati in peti. Bili smo pa le štirje. Še živa sva nadučitelj Vencelj Šturm v Metliki, ki je pel II. bas, in pa jaz, ki sem pel I. tenor. Kristof iz Črnomlja (II. tenor) in Fr. Muhič (I. bas) sta oba že umrla. Peli smo ves teden pri vseh cerkvah, v Črnomlju pa smo zapeli podoknico knezoškofu Antonu Alojziju Wolfu.

Predstavil nas je glavar Schuler, ter je vprašal knezoškof mene, sem li zadovoljen v službi na Planini. Seve, povedal sem, da bi bil rajši med Slovenci. On me potolaži in obljubi, da bom dobil primerno službo, ker sem izborni pel. Dobil sem že v oktobru 1853 dekret za Dol (Lustthal) in sem 8. decembra 1853 že tam orglal in takoj začel v šoli poučevati.

Imel sem isti čas nekaj nekdanjih součencov v bogoslovju ter sem jih obiskaval. Na Dobravi je bil pa moj součenec Peter Cebin za učitelja. Bila sva v Rudolfovem skupaj na stanovanju, in z mano v eni sobi in postelji je stanoval Simon Jenko, ki smo se v I. latinski šoli skupno učili latinščino in druge predmete. Peter Cebin me pelje enkrat v stanovanje Andreja Praprotnika na šentjankobskem trgu v hranilnični hiši, kjer je Andrej stanoval.

Seznanil sem se bil dodobrega s to blago dušo, ki me je povabil, naj ga vselej obiščem, kadar pridem v Ljubljano. Ker sem bil tako blizu Ljubljane, sem se z našimi molarji peljal več četrtkov v Ljubljano, kjer smo se shajali pri Andreju Praprotniku. Seznanil sem se z Belarjem, Zorinom in Rakteljem. Iz bukvarne sem dobival knjige, ko sem tudi pristopil kot ud. Bili so za tisti čas še dosti dobri sestanki, ko smo se izobraževali in eden drugega navduševali in izpodbujali za svoj stan. Ugibali smo večkrat, kako bi si svoj stan izboljšali v materialnem in duševnem

Tajnikovo poročilo.

Tajniško poročilo je podal tovariš Fran Škulj. Iz tega poročila posnemljemo: Odbor je imel v upravnem letu štiri seje, v katerih je reševal tekoče društvene zadeve. Najvažnejše delo odbora je bilo načrt glede premembe deželnih šolskih zakonov. Odbor je imel to zadevo v treh sejah na dnevnem redu. Povezala so se vsa okrajna učiteljska društva, da izdelajo natančen načrt glede spremembe šolskih zakonov. Oglasilo se jih je precej bodisi z referatami bodisi z nasveti. Glavnim poročevalcem je bil izvoljen tov. Fran Štefančič, nadučitelj v Vel. Laščah. Ta je tudi gradivo temeljito predelal, za kar naj mu bo tem potom izrečena zahvala.

Kaj se je zgodilo glede premembe šol. zakona za Kranjsko v dež. zbornici, je vsakemu jasno. Na učiteljske želje se tam ni oziralo, sklenilo se je nekaj, kar utegne imeti usodopolne posledice za učiteljski stan na Kranjskem, ako dobi ta zakon najvišje potrjenje. — Da takoj priklopim tej zausnici vsemu učiteljsstvu še drugo — da ne bo z nemirnim čakanjem preveč trpelo — moram povedati še to, da se je društvo pečalo tudi s peticijo na dež. zbor za zvišanje plač. Ta peticija (ki vsebuje staro zahtevo, da se da učiteljsstvu plačo, kakor jo imajo drž. uradniki zadnjih štirih plačilnih razredov) se je po poslancu tov. Ganglu uročilo na kompetentno mesto. Kako sijajno se je rešilo to vprašanje je vsem znano.

Dne 25. oktobra 1909 je poslalo društvo poziv vsem zastopnikom učiteljsstva v okrajnih šol. svetih, da sprožijo pri prvi seji okr. šol. svetov, da ti sklenejo peticijo na dež. šol. svet zaradi izboljšanja materialnega položaja kranjskega učiteljsstva. Kakšen uspeh bo rodilo to, ne vem poročati, ker ne vem, v koliko so se učiteljski zastopniki za to stvar zavzeli.

Dne 2. novembra 1909 je poslalo društvo poziv vsem okrajnim učiteljskim društvom, da vložijo resolucijo na ministrstvo za uk bogočastje, na ministrstvo za notranje zadeve in ministrskemu predsedniku zaradi preprečenja sankcije ene točke nameravanega novega šolskega zakona, po kateri ni mogoč učitelj kot predsednik v krajnem šol. svetu. Na uspeh te resolucije treba čakati.

Da se goji stik učiteljsstva s pripravniki ter da se slednje pridobi za ideje učiteljskega stanu in njega težnje, je društvo privedilo dva učiteljska večera s predavanji. Na prvem je predaval tov. Waschte o petju, na drugem učiteljskem večeru je predaval prof. Pestotnik o temi: „Pomen telovadbe z narodnogospodarskega stališča“. Predavanje je bilo lepo.

Poročati mi je še o gibanju in delovanju okrajnih učiteljskih društev. Kakor vsako leto tako je tudi letos to poročilo težavno, ker ni potrebnih podatkov. Poročila sem prejel od sledečih učiteljskih društev.

1. Okrajno učiteljsko društvo za postojnski šol. okraj je imelo eno zborovanje. Obdelale so se sledeče teme; O domoznanskem pouku — predaval je prof. Fr. Orožen. — Kmetijski pouk na ljudski šoli, podal za vipavski sodni okraj Anton Skala, nadučitelj v Vipavi; za ostale tri sodne okraje pa ista tema Janko Grad, nadučitelj v Košani. Društvo šteje 30 članov, 38 podpornih in 3 častna člana.

2. Društvo za šolski okraj ljubljanske okolice je imelo 2 zborovanja ter šteje 57 rednih članov.

stanju itd. Bile so le „Novice“ in „Danica“ na razpolago, pa nemške knjige. To smo brali in premišljali. Navduševali smo se na vse načine, kako bi šolstvo povzdignili na višjo stopnjo.

Za eno leto so me prestavili v Rateče pri Kranjski gori, da tam študiram in naredim potem zadnji izpit, kar se je bilo tudi zgodilo.

V Ratečah dobim od Andreja Praprotnika vabilo sledečega zadržaja:

„Častiti prijatli, mili bratje!

Tukaj je naš šolski časnik, „Učiteljski Tovariš“, ktereга smo že davno potrebovali in željno pričakovali. — Obsijalo ga je že zlato solnce novega leta, in srčno želimo, da bi ga tudi oblivali ljubeznjivi žarki naših bratov, prijateljev in vseh domoljubnih Slovencev! Rodile so ga okoliščine novega časa, in Bog daj, da bi mu tudi ugodne bile in ga živile!

Nobena vednost ne sega tako globoko v človeško življenje, kakor nauk od zrejanja. — Solska odreja stvari po učiteljskih naš prihodnji narod, in učiteljska služba postaja tedaj vedno

3. Društvo za kamniški šolski okraj je imelo eno zborovanje s predavanjem: Spisje na ljudski in ponavljalni šoli. Predaval okrajni šolski nadzornik Stiasny. Društvo šteje 35 rednih in 2 častna člana.

4. Učiteljsko društvo za logaški okraj je imelo eno društveno zborovanje. Predaval je dr. Fr. Ilesič o temi: Narečje in književni jezik. — Nadučitelj Bezjak je predaval: K reformi dež. šolskih zakonov, nadučitelj M. Kabaj pa o temi: Šola in kmetiško vprašanje. Društvo šteje 34 rednih in 2 častna člana.

5. Pedagoško društvo v Krškem je imelo sledeča predavanja.

- Praktična uporaba skioptikona v ljudski šoli. — Poročevalec nadučitelj Bohine.
- Kako privabimo ptice pevke v naše sadovnjake. — Poročevalec nadučitelj Lunček.
- O vzgojnem pomenu šolskih predstav. — Poročevalec Maks Hočevar, meščanski učitelj.
- Pregled o socialnem delu učiteljskega okraja. — Poročal Fr. Levstik, meščanski učitelj.
- Spomin 40letnice šolskih zakonov. — Iv. Malnerič.

Društvo šteje 74 rednih članov.

6. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je imelo dve zborovanja in koncert na korist „Učit. konviktu“, ki je dal 300 K 23 h čistega dobička. Predaval je tov. Al. Novak o temi: Risanje po naravi. — Društvo šteje 44 rednih in 2 častna člana.

7. Radovljiško učiteljsko društvo je imelo eno zborovanje in dva krožka. Predaval je Ivan Erbežnik o temi: Kako se vzgaja otroke k usmiljenosti. — Društvo šteje 45 rednih in 2 častna člana.

Iz naše srede mora priti rešilna akcija v prid stanu. Vse, kar se čuti učitelja, naj stopi tesno v naš krog ter naj deluje za blagor učiteljskega stanu.

Glavna naloga našega društva je vbočdo: Reorganizacija okrajnih učiteljskih društev, tesna organizacija okrajnih učiteljskih društev z deželnim učiteljskim društvom in podrobno delo v blagor učiteljskega stanu. — Priti moramo enkrat do načela: Uvažujmo se sami, in drugi nas bodo uvaževali. Če ne pojde drugače, odtegniti se bo treba onemu delu, ki ni naša naloga, da bo ljudska volja spoznala že enkrat naše delo in socialni pomen našega dela. —

Končam s temle stavkom: Zavečaj se učiteljskega stanu, da si tako velikega pomena za človeštvo, če izgineš ti, izgine s teboj kultura vseh narodov. Slovenskemu narodu pa si zlasti ti učiteljskega srca, ker le po tvojem utripanju živi narod, če tvoje utripanje poneha, poneha tudi narod slovenski. Predobro vedo to odločilni faktorji in zato te tako presrečno ljubijo!

Blagajnikovo poročilo.

Blagajnik tov. Jakob Dimnik: Društvo je imelo 266 K izdatkov, ki so se pokrili iz tekočih dohodkov. Kar se tiče dohodkov, oziroma društvenega imetja, poroča blagajnik, da ima društvo naloženih v Mestni hranilnici ljubljanski 5106-24 K, v Učiteljski hranilnici 55-48 K, učiteljski sklad znaša 49-87 K in za Ciperletov spomenik je pa nabranih 68 K.

Vsega imetja ima društvo koncem leta 5273-30 K.

bolj imenitna in težavna. Učenik velikrat potrebuje, da bi mu kdo kaj svetoval, razjasneval in pomagal, pa tudi da bi ga tolažil in spodbujal pri njegovem trudnem delu. Kje bi iskal priden učenik pomoči? Kje drugod, kakor v tem, da se pogovarja s svojimi skušnjivimi brati in tovariši, in da bere dobre spise, kateri mu govoré o obdelovanju njegovega obširnega polja, in mu kažejo, kako bi lahko svoje učence naravnost in nemudoma vodil do pravega namena, in kako bi se sploh obnašal, da bi s časom vedno napredoval in bogatel v svojem dušnem in telesnem stanu. „Učiteljski Tovariš“ je prevzel to težavno službo, da bo zajemal iz mnogih studencov šolskih skušenj in potem rosil rodovitne kaplje na naše šolske polje. (Navajal je, kaj bo govoril in pisal.)

S takimi kratkimi pa presrečnimi vošili pojdi mladi „Učiteljski Tovariš“ po vseh slovenskih selih, pozdravljaj vse naše brate učitelje, vse šolske prijatelje in vse mile domoljube, in ljubeznjivo se tovariš z njimi! Z Bogom! (Konec.)

Volltev.

Z vzklikom se je izvolil stari odbor, in sicer: Juraj Režek, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Fran Škulj, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; odborniki: Ivan Šega, Fran Štefančič, Josip Gregorin, Andrej Rapè in Jakob Furlan.

Predlogi in nasveti.

Tov. Dimnik predlaga, da naj plačuje vsako okrajno učiteljsko društvo letni prispevek 3 K. (Sprejeto.)

Tov. Šega stavi predlog, da vloži „Slov. dež. učiteljsko društvo“ peticijo na ministrstvo za uk in bogočastje, da se ljubljansko učiteljske preosnovi v modernem smislu ter posloveni, to je, da se uče vsi predmeti razen nemščine — v slovenskem učenem jeziku. Spomenico naj se uroči naši „Zavezi“ katere skrb je, da se odpošlje na kompetentno mesto. (Enoglasno sprejeto.)

Tov. Pretnar stavi predlog, da se naj društva zavzamejo za to, da se ustanovi v Ljubljani čimprej deška in dekliška meščanska šola ter da se prizna učiteljsstvu, ki deluje v višjih razredih sedanjih ljudskih šol, plača meščanskih učiteljev. — Po pojasnilu tov. Likozarja, da je celo zadevo vzel v roke mestni občinski svet, umakne svoj predlog tovariš Pretnar.

Tov. Šemerl stavi predlog, da naj stavi društvo peticijo na c. kr. doželni šolski svet, da se bodo vse učiteljske službe v smislu paragrafa razpisale in oddajale.

Tov. Černagoj doda k temu predlogu še to, da se navedejo v peticiji tudi podatki o konkretnih slučajih glede nepostavnih nameščenj in razpisov učiteljskih služb. Zakon je tu in tega je treba upoštevati. (Predlog tov. Šemerla se enoglasno sprejme.)

Tovarišica Golobova predlaga, da se naj pri vsakem razpisu služb tudi specializuje, ali je služba za učitelja ali učiteljico, da se ne meče tja kolkov. (Sprejeto.)

Tov. Gmek. Kjer so obrtnonadaljevalne šole, naj se to tudi v razpisu služb označi. (Sprejeto.)

Tov. Cepuder: Vsaka organizacija je za to tu, da štiti tudi poedinca. Ko je bila njegova mati po krivici ovadena in prišla zaradi tega v disciplinarno preiskavo, ni bilo nikogar, ki bi jo branil. On predlaga, da se izpremene pravila tako, da se ustavi tudi točka, da društvo štiti v vseh iz stanu izvirajočih pravnih zadevah vsakega uda. Dalje predlaga, da bi vsak ud prispeval donesek za obolele tovariše.

Tov. Dimnik pojasnjuje, da je ustanovila „Zaveza“ „Obrambni odsek“, katerega naloga je braniti in varovati poedinca, kadar se mu bo krivica godila. Istotako pa se je tudi pri „Zavezinem“ zborovanju sklenilo ustanoviti odsek, ki bo imel nalogo zbirati fond v namen, da se obolelim članom priskoči na pomoč.

Tov. Gangel predlaga, da se naj predlog tov. Cepudra glede prememb pravil sprejme. (Sprejeto.)

Ker je bil s tem dnevnim red izčrpan, se zahvali predsednik vsem zborovalcem za udeležbo ter zaključi zborovanje.

20 letno delo „Südmarke“.

Lani je minilo 20 let, odkar dela med Slovenci najnevarneje in najpogubneje nemško društvo „Südmark“. Danes šteje društvo nad 700 podružnic s 365.000 člani. Podružnice so združene v 28 „Gau“. Društvo vzdržuje 130 ljudskih knjižnic s 120.000 knjigami.

Samo na Spodnjem Štajerskem je kupila „Südmarka“ nad 1000 orolov zemlje ter tam naselila pruske protestante. Društvo je razdelilo nad 1 milijon kron, od teh so dobili nemški dijaki na ustanovah 50.000 K.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca decembra K 253.561-95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo*) je zborovalo dne 7. novembra 1909 na Ljubnem. Ko smo šteli „glave svojih dragih“, smo jih žalibog precej pogrešali. Temu je deloma kriva bolezen, deloma pa malomarnost.

Predsednik konstatuje sklepčnost in otvori zborovanje. Pozdravlja goste in novodošlega tov. Horvata z Rečice.

O skupščini „Zaveze“ v Mariboru je poročal tov. Korban, poročilo o „Lehrerbundovem“ zborovanju je pa moralo zaradi nenavzočnosti delegata izostati.

Društvo je štelo ob koncu leta 28 članov, med temi dva častna. Zborovanj je bilo pet.

Načelnikom je na novo izvoljen tovariš Kele, namestnik pa tov. Kocbek. Ker pa ta noče prevzeti tega mesta, se izvoli tov. Terčak. Odborniki so: tov. Burdian, Zemljčič ml., Šijanec in Korban. Tajnikom si izvoli odbor tov. Korbana, blagajnikom pa tov. Burdiana.

Po končanem zborovanju je bil v gostilnici g. Petka skupen obed.

Občni zbor učiteljskega društva za laški okraj se je vršil ob dobri udeležbi v nedeljo, 9. t. m. na Zidanem mostu.

Društvo šteje sedaj 67 članov, t. j. skoro vse tovariše in tovarišice našega okraja z izjemo par udov, ki so člani nemškega društva v Celju in treh nezavednežev, ki ne spadajo nobeni organizaciji in so po opravičeni opazki tovariša predsednika enaki zajedalkam, ki se hranijo od truda in dela drugih. Take tovariše, ki so, žal, samo po imenu, ne pa tudi po dejanju tovariši, bi se moralo postaviti pred vsem organiziranim svetom na sramotni oder. Iz letnega poročila tajnika tov. Lebarja smo se prepričali o vestnem in marljivem notranjem in vnanjem delovanju društva in poslovanju odbora. Z žalostjo pa smo vzeli na znanje dejstvo, da pojava zanimanje za društvena zborovanja od leta do leta. Prvo leto se je udeležilo zborovanj — katerih je bilo 4—5 na leto — povpr. čno 35, drugo leto 34, preteklo leto komaj 28 članov. Društvo je namreč najmlajše na Štajerskem in obstoji četrto leto. Seveda so veliko kriva slaba pota in oddaljenost naših tovarišev od zborovalnega kraja, t. j. središča našega okraja Zidanega mosta. V drugi vrsti je pa kriva tudi vedno in vedno se ponavljajoča nezavest in brezbriznost za stanovska vprašanja in naše težnje. Dalje nas veseli možati nastop vodstva „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ v zadevi izpremembe pravil. V pravih stoji točka o narodni vzgoji, ki ni naši vladi nikakor ugajala, dočim ima „Lehrerbund“ potrjena pravila z isto točko. Po dolgem obotavljanju je vendar zmaga pravica, ker se je vodstvo „Zveze“ opiralo na pravila „Lehrerbunda“. Nemškim sosedom se reže v tem oziru kruh, nam in našemu narodu, ki bi moral biti narodno nezaveden in zabit — pa se ponuja in vsiljuje trd kamen.

Občni zbor je sklenil na utemeljeni predlog tov. Kuharja dati podpore „Zavezi jugoslovanskih učiteljskih društev“ v znesku 10 K za razširjanje „Učit. Tov.“ med učiteljskimi, naše bodoče sobojevnike, ki naj bodo list brezplačno. Društvo je naročeno letos na sledeče liste: Šolsko Matico, Slov. Matico, Popotnika, Ljubljanski Zvon, Tovariša, Branik in Našo Bodočnost. Članarina znaša za to leto 5 kron in kazen za odsotnost pri zborovanjih 40 vinarjev.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen predsednikom stari priljubljeni predsednik tovariš Anton Gnus, nadučitelj na Dolu pri Hrastniku. Društvo si res lahko čestita na tej moči in da ima tako požrtvovalnega in marljivega predsednika kakor je naš Gnus. On je najboljša garancija za razcvet in rast društva. Prideljeni so mu kot odborniki in pomočniki tovariši: Sorčan, Jurko, Vole, Kuhar, Lebar, gđc. Umberger, Meško in Moll.

Prihodnje zborovanje bo zopet na Zidanem mostu, in sicer dne 10. aprila t. l. s predavanjem gđc. H. Riegerjeve o prirodopisnem pouku v ljudski šoli. Tovarišem in tovarišicam, ki se brez važnega vroka, iz zgolj komoditete odt-gujejo našim zborovanjem — kličem v novem letu: Več navdušenja za našo sveto stvar in več stanovske zavesti!

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 13. t. m. v mali dvorani „Narodnega doma“; udeležilo se je 24 članov.

Predsednik A. Požegar je pozdravil g. glasbenega učitelja H. Družoviča in nanovo pristopile člane tov. Smoleta, Janžekoviča, Jurka, Ambroža in g. Lasbaherjevo, ki je zastopala svojega nevarno obolelega očeta. Pohvalno se mora omenjati, da je prihitelj zborovanju tov. Majcen od Sv. Duha na Ostrem vrhu v Arveškem okraju od slovensko-nemške meje. Živel!

Nato je razvil g. Družovič svojo podavanje o metodiki iz petja na ljudski šoli. Bilo je vseskoj jako ukovito, zanimivo in se je srecu in posluhu prav prikupilo. Snov je razdeljena v tri dele. Na nižji stopnji pevanje po posluhu, na srednji stopnji se prične s petjem po notah, ki se goji naprej v najvišji skupini. Prvi del je nastal po empiričnem potu in je povsem originalen. Polagoma se uvedejo pojmi in znaki,

*) Pomotoma se zakasnilo. Poročevalec.